

REMISSVAR

2018-06-18
Dnr 3.9:0400/18

Socialdepartementet
103 33 Stockholm

Betänkandet (Ds 2018:17) Ändring av det kön som framgår av folkbokföringen

(dnr S2018/03107/FS)

Inledning

Barnombudsmannen har beretts möjlighet att ge kommentarer på Ds 2018:17 Ändring av det kön som framgår av folkbokföringen. Barnombudsmannen kommenterar förslaget utifrån FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) och hur den har tolkats av FN:s kommitté för barnets rättigheter (FN:s barnrättskommitté) i dess allmänna kommentarer och rekommendationer till Sverige. Barnombudsmannen kommer därför bara kommentera de delar av betänkandet som berör personer under 18 år, i övriga delar har Barnombudsmannen inga kommentarer.

I promemorian finns ett förslag om att införa en ny lag som rör ändring av det kön som framgår av folkbokföringen. Den nya lagens syfte är att en person som upplever att det kön som är registrerat i folkbokföringen inte överensstämmer med könsidentiteten, ska ha rätt till ändring av det könet. Avsikten med den nya lagen är att delvis ersätta den nuvarande lagen om fastställande av könstillhörighet i vissa fall. Syftet är att den tidigare lagen ska ersättas av två nya lagar – den som promemorian föreslår samt en som rör förutsättningar för att få genomföra kirurgiska ingrepp i könsorganen¹.

I denna promemoria föreslås att personer under 18 år utifrån vissa kriterier ska kunna ändra det kön som framgår av folkbokföringen. Det är på dessa förslag Barnombudsmannen i huvudsak ger sina synpunkter.

Kommentarer på förslagen

Den som fyllt 12 år ska få ändra det kön som framgår av folkbokföringen.

Barnombudsmannen tillstyrker förslaget om att den som fyllt 12 år ska få ändra det kön som framgår av folkbokföringen. Ansökan om ändring av kön ska göras av vårdnadshavare och får inte göras utan barnets samtycke. Vi delar utredningens åsikt att vid en första ändring av det kön som framgår av folkbokföringen ska inte några krav ställas på medicinsk utredning som bekräftar att den sökandes könsidentitet inte stämmer överens med det kön som framgår av folkbokföringen. Individens självbestämmande ska ges företräde samt att processen ska vara enkel,

---

¹ Ds 2018:11 Vissa kirurgiska ingrepp i könsorganen

snabb och transparent. Att ha möjlighet att ändra det kön som framgår av folkbokföringen för att bättre återspegla könsidentiteten har stor betydelse för barns uppväxt, hälsa, välmående och förutsättningar att delta i samhällslivet under ungdomsåren men även för resten av livet. Detta är helt i enlighet med barnkonventionens intentioner gällande barnets rätt till liv, överlevnad och utveckling (artikel 6), barnets rätt att behålla sin identitet (artikel 8) samt barnets rätt till bra hälsa och sjukvård (24).²

Barn under 12 år med medfödd avvikelse i könsutvecklingen

I promemorian föreslås att barn under 12 år med medfödd avvikelse i könsutvecklingen ska få ändra det kön som framgår av folkbokföringen om det är i enlighet med utvecklingen av barnets könsidentitet samt krävs med hänsyn till barnets bästa. Båda vårdnadshavare måste samtycka till ändringen och barnets åsikter ska beaktas med hänsyn tagen till dess ålder och mognad.

Barnombudsmannen tillstyrker förslaget och instämmer i utredningens skäl till förslaget. Då ett barn föds med en medfödd könsavvikelse tilldelas barnet ett kön utifrån en medicinsk utredning och bedömning. Dock är det inte självklart vilket kön som kommer passa bäst med barnet när hen utvecklas och växer upp. Det är därför av stor vikt att barnet har rätten att själv få bestämma om sin egen könsidentitet och att barnets åsikter beaktas utifrån ålder och mognad.³ Socialstyrelsen har gett ut kunskapsstöd för hur bedömningen av barnets bästa och barnets ålder och mognad ska gå till för att tillförsäkra barn inflytande, delaktighet och i vissa fall bestämmanderätt i sjukvårdens åtgärder som gäller barn. Detta i enlighet med artikel 3 och 12 i barnkonventionen.⁴

Barn över 12 år som saknar vårdnadshavarens samtycke

För barn som fyllt 12 år och som bara har den ena vårdnadshavarens samtycke ska socialnämnden kunna besluta att en ansökan om ändring av det kön som framgår av folkbokföringen får göras, om det krävs med hänsyn till barnets bästa. Förslaget innebär en ändring i 6 kap. 13 § a föräldrabalken. Vårdnadshavaren som inte samtycker ska informeras om beslut om ändring av det kön som framgår av folkbokföringen. Barnet ska i samband med sin ansökan få information om att vårdnadshavaren kommer att underrättas om beslutet.

Barnombudsmannen tillstyrker förslaget och vill betona vikten av att vårdnadshavarens bestämmanderätt måste ställas i relation till barnets bästa. Vid eventuell konflikt mellan vårdnadshavare och barnets vilja och behov bör inte barnets bästa åsidosättas på grund av vårdnadshavarens bestämmanderätt gällande en insats som underlättar för barnet att leva i sin rätta könsidentitet. Frågor om könsidentitet kan vara av avgörande betydelse för barns hälsa och mående samt en viktig del av deras privatliv.⁵

---

² Se Handbok om barnkonventionen, artikel 6, 8 och 24, Unicef 2008

³ Se Handbok om barnkonventionen, artikel 12, Unicef, 2008

⁴ Se skriften Bedöma barns mognad för delaktighet - Kunskapsstöd för socialtjänsten, hälso- och sjukvården samt tandvården, Socialstyrelsen, 2015

⁵ Se Handbok om barnkonventionen, artikel 16 och 24, Unicef, 2008

Barnombudsmannen vill även understryka att den information som ges till barnet i samband med sin ansökan, om att vårdnadshavare som inte samtyckt kommer att underrättas om beslutet, är utformat och ges på ett barnanpassat sätt. Med detta menas att det ska säkerställas att barnet får tydlig och korrekt information, att informationen är anpassad till barnets ålder och mognad samt på ett språk som barnet förstår, helst i muntlig form. Den som ger barnet information ska så långt det är möjligt säkerställa att barnet har förstått informationen och vad den innebär.

Ett barn som fyllt 15 år och själv ansöker om ändring av det kön som framgår av folkbokföringen.

Den som fyllt 15 år har möjlighet att själv ansöka om ändring av det kön som framgår av folkbokföringen. Ansökan ska beviljas om barnet upplever att det kön som framgår av folkbokföringen inte stämmer överens med könsidentiteten och kan antas komma leva i samma könsidentitet även i framtiden. Om barnet själv ansöker om ändring av det kön som framgår av folkbokföringen ska vårdnadshavare som inte samtyckt underrättas om ändring.

Barnombudsmannen tillstyrker förslaget men vill betona vikten av stöd för barnet vid de fall då barnet ansöker om ändring av det kön som framgår av folkbokföringen utan vårdnadshavarnas samtycke. Om samtycke saknas kan detta bero att vårdnadshavare inte stödjer barnet i dess könsidentitet och det kan även finnas en risk för att barnet blir utsatt för våld eller andra övergrepp i hemmet, vilket kan inskränka på barnets rätt till liv, överlevnad och utveckling (artikel 6) samt rätten att skyddas mot fysiskt eller psykiskt våld, övergrepp, vanvård eller utnyttjande av föräldrar eller annan som har hand om barnet (artikel 19).⁶

Som Barnombudsmannen nämnt tidigare i samma remissvar vill vi återigen påminna om att informationen till barnet, om att vårdnadshavare som inte samtycker kommer underrättas om ändringen, är tydlig och ges på ett barnanpassat sätt för att säkerställa att barnet förstår dess innebörd.

Ett barn som fyllt 15 år ska ha rätt att föra sin egen talan i ärenden och mål enligt den nya lagen

I promemorian föreslås att barn som har fyllt 15 år själv ska kunna föra sin talan i ärenden och mål enligt lagen, inklusive överklaganden.

Barnombudsmannen tillstyrker förslaget.

Beslutande myndigheter

Socialstyrelsen ska besluta i ärenden avseende förnyad ändring av det kön som framgår av folkbokföringen, barn under 12 år med medfödd avvikelse i könsutvecklingen och barn som fyllt 15 år och söker på egen hand.

Barnombudsmannen tillstyrker förslaget.

---

⁶ Se Handbok om barnkonventionen, artikel 6 och 19, Unicef, 2008

Yttrandet har föredragits av juristen Karin Sjömillå Fagerholm och utredaren Lisa
Onsbacke.

Anna Karin Hildingsson Boqvist
Vikarierande barnombudsman